

مدانی مدیریت ریسک عملیاتی در بانک‌ها

فرهاد حسینی

دنیا حاجی شاه‌ورزی

مهدی تاج‌دینی

سرشناسه	:	حنیفی، فرهاد
عنوان و نام پدیدآور	:	مبانی مدیریت ریسک عملیاتی در بانک‌ها/فرهاد حنیفی، دنیا حاجی‌شاه‌وردی، مهدی تاج‌دینی.
مشخصات نشر	:	تهران: آرنا، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۳۳۴ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۵۶-۷۴۶-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	بانک و بانکداری -- مدیریت ریسک
موضوع	:	Banks and Banking -- Risk management
موضوع	:	ریسک عملیاتی
موضوع	:	Operational risk
شناسه دهه	:	حاجی‌شاه‌وردی، دنیا، ۱۳۶۳ -
شناسه نزود	:	تاج‌دینی، مهدی، ۱۳۶۶ -
رده دی‌کره	:	HG۱۶۱۵۳۹۷ ۲م۹ج
رده بندی دیویی	:	۱۰۶۸۱/۳۳۳
شماره کتابساز ملی	:	۵۴۱۵۹۳۷

عنوان	:	مبانی مدیریت ریسک عملیاتی در بانک‌ها
مولفین	:	فرهاد حنیفی - دنیا حاجی‌شاه‌وردی - مهدی تاج‌دینی
ناشر	:	آرنا
چاپ	:	اول ۱۳۹۷
شمارگان	:	۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۳۶۰۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۳۵۶-۷۴۶-۷

www.arnapub.com

آن را که منم خرقه عریان نشود هرگز
 وان را که منم چاره بیچاره نخواهد شد
 آن را که منم منصب معزول کجا گردد
 آن خار که شد گوهر او خار نخواهد شد

پیش گفتار:

تجربیات دهه‌های اخیر بازارهای مالی بین‌المللی، ورشکستگی و انحلال بسیاری از نهادهای مالی و اثرات جبران ناپذیر اقتصادی و اجتماعی آن، توجه نهادهای بین‌المللی از جمله کمیته بال را به موضوع مدیریت ریسک و تدوین استانداردهایی در راستای ارتقاء سلامت محیط کسب و کار جلب نمود.

با افزایش اهمیت مدیریت ریسک، رویکرد مدیران بانکی نیز از رویکرد سنتی سودمحور و مدیریت حاشیه سود به تمرکز مدیریت ریسک‌محور تغییر یافت. طبق آخرین نظرسنجی انجام شده از بانک‌ها ریسک به عنوان یکی از دلایل گسترده‌ی دامنه شمول، نامحدود بودن زیان‌های احتمالی و همچنین احتمال بالای سرایت به سایر حوزه‌های ریسک به عنوان مهمترین عامل زیان صنعت بانکداری گزارش شده است.

در حال حاضر مطالب اندکی به زبان فارسی در خصوص نحوه مدیریت این ریسک در بانک‌ها به رشته تحریر در آمده است، لذا در این مختصر تلاش شد تا با بهره‌گیری از آخرین یافته‌های داخلی و خارجی، مجموعه‌ای در قالب کتابی تخصصی برای استفاده محققان، دانشجویان، مدیران و کارشناسان نظام بانکی تهیه گردد.

در فصل اول ضمن اشاره به طبقه‌بندی ریسک در صنعت بانکداری، ریسک‌های مورد تاکید کمیته بال تعریف و تعامل آن‌ها با ریسک عملیاتی بررسی می‌گردد.

در فصل دوم ضمن اشاره به فرآیند مدیریت ریسک عملیاتی در چارچوب مدیریت ریسک یکپارچه، نحوه ترسیم ماتریس ریسک به عنوان ابزاری کارآمد برای ارزیابی ریسک عملیاتی تشریح خواهد شد.

در فصل سوم نیز با اشاره به چارچوب حاکمیت شرکتی و اصول حاکمیت ریسک، جایگاه مدیریت ریسک عملیاتی در این چارچوب بررسی می‌گردد. در فصل بعد ضمن اشاره به انواع روش‌های مدل‌سازی ریسک عملیاتی، نحوه کاربرد مدل‌های مبتنی بر شاخص در ارزیابی ریسک عملیاتی تشریح می‌گردد.

در فصل پنجم کتاب حاضر نیز پس از تشریح انواع طبقه‌بندی از رویدادهای زیان‌بار عملیاتی، رویکردهای آمیخته‌بال در اندازه‌گیری پوشش سرمایه‌ای این ریسک تشریح خواهد شد. در فصل ششم نیز مداخلات کاربرد سنج ارزش در معرض خطر در اندازه‌گیری ریسک عملیاتی بررسی می‌گردد. در پیوست کتاب حاضر نیز ضمن اشاره به الزامات احتیاطی مدیریت این ریسک در بانک‌ها به نمونه‌های از زیان‌های عملیاتی عمده حادث شده در صنعت بانکداری اشاره خواهد شد.

در پایان امید است که مخاطبان گرامی، با ارسال نظرات خود به آدرس ایمیل معرفی شده، ما را در بهبود هرچه بیشتر مطالب یاری رسانند.

فرهاد حنیفی

دنیا حاجی‌شاه‌وردی^۱

مهدی تاج‌دینی

فهرست:

- ۵..... پیش‌گفتار:
- ۷..... فهرست:
- ۱۳..... فصل اول: ریسک در صنعت بانکداری:
- ۱۴..... (۱) مقدمه:
- ۱۴..... (۲) تعریف ریسک:
- ۱۶..... (۳) دیدگاه‌های مختلف درباره ریسک:
- ۱۷..... (۴) طبقه‌بندی ریسک:
- ۱۹..... (۵) انواع ریسک در صنعت بانکداری:
- ۲۳..... (۶) ریسک‌های مورد تأکید کاستا بال:
- ۲۳..... (۶-۱) ریسک اعتباری:
- ۲۶..... (۶-۲) ریسک نقدینگی:
- ۲۹..... (۶-۳) ریسک بازار:
- ۳۱..... (۶-۴) ریسک عملیاتی:
- ۳۱..... (۶-۴-۱) عوامل مؤثر در بروز ریسک عملیاتی:
- ۳۴..... (۶-۴-۲) ریسک‌های عملیاتی برتر بانک‌ها در سال ۲۰۱۷:
- ۳۵..... (۷) تعامل ریسک عملیاتی با ریسک‌های مالی در بانک‌ها:
- ۳۷..... خلاصه فصل:
- ۳۹..... سوالات فصل:
- ۴۰..... فصل دوم: مدیریت ریسک عملیاتی در چارچوب مدیریت ریسک یکپارچه:
- ۴۱..... (۱) مقدمه:
- ۴۱..... (۲) مدیریت ریسک:
- ۴۳..... (۳) مدیریت ریسک در بانک:
- ۴۵..... (۴) فرآیند مدیریت ریسک عملیاتی در سازمان:

۴۷	۴-۱) مرحله شناسایی عوامل ریسک عملیاتی:
۵۱	۴-۲) مرحله اندازه‌گیری عوامل ریسک عملیاتی:
۵۱	۴-۳) مرحله بهبود ریسک عملیاتی:
۵۴	۴-۴) مرحله اجرا در مدیریت ریسک عملیاتی:
۵۴	۴-۵) مرحله ارزیابی ریسک عملیاتی:
۵۶	۵) مدیریت ریسک یکپارچه:
۵۹	۵-۱) اهداف مدیریت ریسک یکپارچه:
۶۰	۵-۲) بعد در: ساختار، تراکم مدیریت ریسک در سازمان:
۶۱	۵-۳) بعد سوم: ابزار مدیریت ریسک واحد اقتصادی:
۶۲	۶) فرآیند مدیریت ریسک عملیاتی: چارچوب مدیریت ریسک یکپارچه:
۶۳	۶-۱) شناسایی عوامل ریسک:
۶۳	۶-۲) تعیین محدوده‌ی ریسک:
۶۴	۶-۳) تحلیل عوامل ریسک:
۶۴	۶-۳-۱) ماتریس فراوانی- شدت اثر:
۷۱	۶-۳-۲) ترسیم نقشه ریسک عملیاتی بانک:
۷۴	۶-۳-۳) ترسیم نمودار ریسک به کنترل بانک:
۷۵	۶-۴) برنامه‌ریزی واکنش مناسب به ریسک:
۷۶	خلاصه فصل:
۷۸	سوالات فصل:
۷۹	فصل سوم: مدیریت ریسک عملیاتی در چارچوب حاکمیت شرکتی و حاکمیت ریسک:
۸۰	۱) مقدمه:
۸۰	۲) سیر تکامل ریسک عملیاتی:
۸۲	۳) جایگاه ریسک عملیاتی در چارچوب یکپارچه ریسک‌های بانک:
۸۶	۴) حاکمیت شرکتی:

- ۵) حاکمیت شرکتی در بانک‌ها: ۸۹
- ۶) مدیریت ریسک در چارچوب حاکمیت شرکتی: ۹۳
- ۷) فرآیند پیاده‌سازی مدیریت ریسک در سازمان: ۹۵
- ۷-۱) مأموریت و استراتژی‌های کسب‌وکار: ۹۶
- ۷-۲) تعیین ریسک‌پذیری در چارچوب سند پذیرش ریسک: ۹۶
- ۷-۲-۱) چارچوب تدوین سند جامع پذیرش ریسک: ۹۹
- ۷-۲-۲) روش تعیین میزان پذیرش ریسک در سازمان: ۱۰۲
- ۷-۳) حاکمیت ریسک: ۱۰۳
- ۷-۴) شناسایی ریسک‌های کلیدی: ۱۰۴
- ۷-۵) تدوین دستورالعمل‌ها، فرآیندها، تارت و گزارشگری: ۱۰۴
- ۷-۶) داشبورد ریسک: ۱۰۵
- ۸) ساختار سازمانی مناسب برای مدیریت ریسک عملیاتی: ۱۰۵
- ۸-۱) بخش پسین در ساختار سازمانی بانک: ۱۰۶
- ۸-۲) بخش میانی در ساختار سازمانی بانک: ۱۰۷
- ۸-۳) بخش پیشین در ساختار سازمانی بانک: ۱۰۸
- ۹) جایگاه مدیریت ریسک در چارچوب حاکمیت شرکتی و حاکمیت ریسک: ۱۰۹
- ۱۰) جایگاه مدیریت ریسک عملیاتی در چارچوب حاکمیت ریسک: ۱۱۱
- ۱۰-۱) وظایف هیات مدیره در مدیریت ریسک عملیاتی: ۱۱۲
- ۱۰-۲) وظایف مدیران ارشد در مدیریت ریسک عملیاتی: ۱۱۳
- ۱۰-۳) وظایف کمیته عالی مدیریت ریسک در مدیریت ریسک عملیاتی بانک: ۱۱۵
- ۱۰-۴) وظایف کمیته فرعی مدیریت ریسک عملیاتی در بانک: ۱۱۶
- ۱۰-۵) وظایف واحد مدیریت ریسک عملیاتی در بانک: ۱۱۷
- ۱۱) جایگاه حسابرسی در مدیریت ریسک عملیاتی: ۱۱۸
- ۱۱-۱) جایگاه کمیته حسابرسی در مدیریت ریسک عملیاتی: ۱۱۸

۱۱-۲) جایگاه واحد حسابرسی داخلی در مدیریت ریسک عملیاتی:.....	۱۱۹
۱۲) فرهنگ ریسک محور در سازمان:.....	۱۲۲
خلاصه فصل:.....	۱۲۷
سوالات فصل:.....	۱۲۹
فصل چهارم: مدل سازی ریسک عملیاتی در بانک.....	۱۳۰
۱) مقدمه:.....	۱۳۱
۲) مدل سازی ریسک عملیاتی:.....	۱۳۱
۲-۱) رویکرد بالا به پایین در مدل سازی ریسک عملیاتی:.....	۱۳۳
۲-۲) رویکرد پایین به بالا در مدل سازی ریسک عملیاتی:.....	۱۳۷
۳) مدل های مبتنی بر شاخص های ریسک:.....	۱۴۰
خلاصه فصل:.....	۱۴۶
سوالات فصل:.....	۱۴۸
فصل پنجم: مدیریت ریسک عملیاتی در بانک ها از منظر کمیته بال.....	۱۴۹
۱) مقدمه:.....	۱۵۰
۲) اقدامات موثر در مدیریت ریسک عملیاتی در بانک ها:.....	۱۵۰
۳) طبقه بندی زیان های عملیاتی:.....	۱۵۲
۳-۱) طبقه بندی ریسک های عملیاتی برحسب شناسایی رویدادهای زیان بار:.....	۱۵۴
۳-۲) طبقه بندی ریسک های عملیاتی برحسب علت وقوع (منشاء پیدایش):.....	۱۶۱
۳-۳) طبقه بندی ریسک های عملیاتی برحسب احتمال وقوع:.....	۱۶۴
۳-۴) طبقه بندی ریسک های عملیاتی با رویکرد دلیل وقوع، رویداد، اثر وقوع:.....	۱۶۵
۴) پایگاه داده زیان های عملیاتی:.....	۱۶۷
۴-۱) پایگاه داده زیان های عملیاتی برون سازمانی:.....	۱۶۸
۴-۲) پایگاه داده زیان های عملیاتی درون سازمانی:.....	۱۶۹
۵) ابعاد زیان ناشی از ریسک عملیاتی:.....	۱۷۱

۱۷۲	۶) رویکرد کمیته بال در اندازه‌گیری پوشش سرمایه‌ای ریسک عملیاتی بانک‌ها:
۱۷۳	۶-۱) رویکرد شاخص پایه‌ای:
۱۷۶	۶-۲) رویکرد استاندارد شده:
۱۷۸	۶-۳) رویکرد اندازه‌گیری پیشرفته:
۱۷۹	۶-۳-۱) رویکرد توزیع زیان:
۱۸۱	۶-۳-۲) رویکرد کارت امتیازدهی:
۱۸۱	۶-۳-۳) رویکرد اندازه‌گیری داخلی:
۱۸۳	۷) فرآیند تفکیک و تجميع ریسک اعتباری، بازار و عملیاتی:
۱۸۷	خلاصه فصل:
۱۸۹	سوالات فصل:
۱۹۰	فصل ششم: کاربرد سنج‌های ریسک در اندازه‌گیری ریسک عملیاتی
۱۹۱	۱) مقدمه:
۱۹۱	۲) سنج‌های اندازه‌گیری ریسک:
۱۹۳	۳) ارزش در معرض خطر:
۱۹۷	۳-۱) روش‌های محاسبه ارزش در معرض خطر:
۱۹۸	۳-۱-۱) روش‌های پارامتریک محاسبه ارزش در معرض خطر:
۲۰۵	۳-۱-۲) روش‌های ناپارامتریک محاسبه ارزش در معرض خطر:
۲۱۰	۳-۱-۳) روش‌های نیمه پارامتریک محاسبه ارزش در معرض خطر:
۲۱۱	۳-۲) جذابیت و محدودیت ارزش در معرض خطر به عنوان یک ریسک سنج:
۲۱۲	۳-۳) پیش‌آزمایی مدل‌های ارزش در معرض خطر:
۲۱۷	۴) ریزش مورد انتظار:
۲۱۸	۵) محاسبه ارزش در معرض خطر ریسک عملیاتی:
۲۱۸	۵-۱) تخمین توابع فراوانی و شدت اثر زیان عملیاتی:
۲۲۰	۵-۲) ترکیب توزیع‌های تجميع شده با در نظر گرفتن ساختار همبستگی:

۲۲۳	(۶) نظریه مقدار فرین:
۲۲۴	 خلاصه فصل:
۲۲۶	 سوالات فصل:
۲۲۷	 پیوست یک: الزامات احتیاطی مدیریت ریسک عملیاتی در بانک‌ها
۲۲۸	 (۱) مقدمه:
۲۲۸	 (۲) الزامات احتیاطی برای مدیریت فرآیندها:
۲۲۹	 (۳) الزامات احتیاطی برای مدیریت کارکنان:
۲۲۹	 (۴) الزامات احتیاطی برای مدیریت محصولات و خدمات جدید:
۲۳۰	 (۵) الزامات احتیاطی برای مدیریت موثر استمرار عملیات کاری:
۲۳۲	 (۶) الزامات احتیاطی برای مدیریت موثر سیستم‌های فناوری اطلاعات:
۲۳۳	 (۷) الزامات احتیاطی برای شناسایی مشتریان:
۲۳۳	 (۸) الزامات احتیاطی برای برون سپاری:
۲۳۵	 پیوست دو: نمونه‌ای از زیان‌های عملیاتی گزارش شده
۲۴۰	 منابع و مآخذ: